

12 Απριλίου 2023

Αρχ. Βασίλειος, Αν η Μεγάλη Εβδομάδα σφραγίζει τη ζωή της Ελλάδος, η Μεγάλη Εβδομάδα στο Άγιο Όρος είναι κάτι ακόμα μεγαλύτερο!

/ [Ομιλίες](#)

Αρχιμανδρίτης Βασίλειος (Γοντικάκης), Προηγούμενος Ιεράς Μονής Ιβήρων Αγίου Όρους.

(Επιμέλεια Στέλιος Κούκος)

Ομιλία με τίτλο η «Μεγάλη Εβδομάδα» που πραγματοποιήθηκε στις Βρυξέλλες το 1993.

Σεβασμιώτατε, αγαπητοί αδελφοί,

Όταν άκουσα ότι «είναι δύσκολο να παρουσιάση κανείς ένα μοναχό σε κοσμικούς», έγω ήθελα να πω, ότι είμαστε όλοι αδελφοί. Επίσης, νοιώθω ότι έπειδή είστε Έλληνες που μένετε στο έξωτερικό, είστε άνθρωποι που μένετε στο σπίτι σας.

Και αυτό που ήθελα ναάλεγα σήμερα, ήταν απλώς μερικες σκέψεις γι' αυτό που είναι ή παράδοσί μας, θάλεγα ελληνική, μεταμορφωμένη στην Όρθόδοξη Έκκλησία, ή όποια μάς δίδει αυτή τή δυνατότητα να νοιώθουμε ότι είμαστε στο σπίτι μας, «έν παντί τόπω καί καιρῶ» .

Και για να τὸ κάνωμε αυτό πιὸ συγκεκριμένο, θάθελα να λέγαμε δυὸ λόγια για τή Μεγάλη Έβδομάδα· τή Μεγάλη Έβδομάδα πῶς τή ζοῦμε στην Όρθόδοξη Έκκλησία, στην Ελλάδα καί, θάλεγα, πῶς τή ζοῦμε ὅλως ιδιαίτερα στο Άγιο Όρος.

Γιατί, αν ή Μεγάλη Έβδομάδα σφραγίζη τή ζωή τῆς Ελλάδος, ή Μεγάλη Έβδομάδα

στο Ἅγιο Ὄρος εἶναι κάτι ἀκόμα μεγαλύτερο. Θυμᾶμαι πὺ ὅταν παρακολουθοῦσα στὴν Κρήτη τὴ Μεγάλη Ἑβδομάδα, κάποια τροπάρια τὰ παρέλειπαν. Στὸ Ὄρος ὅλα λέγονται, πολλὰ δυὸ φορές, τρεῖς ἢ τέσσερις φορές, καὶ δὲν εἶναι ὅτι πᾶμε τὸ βράδυ στὴν ἀκολουθία, ἀλλὰ ὅλο τὸ ἡμερονύχτιο εἶναι ἀφιερωμένο στὴ Μεγάλη Ἑβδομάδα.

Κι ἔτσι, ἔχομε τὴν τιμὴ, ἀλλὰ καὶ φορτωνόμαστε μὲ τὸ χρέος αὐτό· νὰ παρακολουθοῦμε αὐτὴ τὴ θεία μυσταγωγία.

Τώρα, αὐτὴ ἡ θεία μυσταγωγία τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος μᾶς παρουσιάζει τὸ πάθος καὶ τὴν ἀνάστασι τοῦ Κυρίου καὶ μᾶς τὸ παρουσιάζει ὅπως τὸ ζῆ ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία.

Καὶ νομίζω ὅτι εἶναι κάτι τὸ τελείως ἰδιαίτερο, καὶ μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι ἡ Μεγάλη Ἑβδομάδα εἶναι δημιούργημα τῆς ἐλληνικῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας. Κι ὅταν λέω «ἐλληνικὴ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία», ἐννοῶ ὅτι ὅλη ἡ παράδοσι, καὶ ἡ προχριστιανικὴ, ὅλος ὁ πόνος καὶ ἡ ἀναζήτησι βρίσκονται μέσα ἐκεῖ μεταμορφωμένα.

Καὶ πλησιάζομε τὸ μυστήριο, ὄχι μὲ τὴ λογικὴ, ὄχι μὲ τὸ ν' ἀκοῦμε κάποιον νὰ μᾶς λέη κάτι, ἀλλὰ μπαίνομε ὀλόκληροι μέσα στὸ μυστήριο, βαπτίζομαστε. Καὶ νομίζω ὅτι μποροῦμε νὰ ποῦμε τὸ ἐξῆς, ὅτι ἡ Μεγάλη Ἑβδομάδα πλάθεται, δημιουργεῖται ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας, τότε πὺ στὸν σταυρὸ τοῦ Χριστοῦ ἐπάνω δὲν ὑπάρχει ἡ ἐπιγραφή πὺ ἔβαλε ὁ Πιλάτος, «Ἰησοῦς Ναζωραῖος Βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων», πὺ εἶναι μιὰ ἱστορικὴ πραγματικότης, ἀλλὰ ὑπάρχει κάποια ἄλλη ἐπιγραφή πὺ λέει: «Ἰησοῦς ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης». Εἶναι ὁ Βασιλεὺς τῆς Δόξης, ὁ γυμνός, ὁ νεκρὸς κι ὁ ἐμπτυσμένος.

Καὶ ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μᾶς δέχεται στὴ Μεγάλη Ἑβδομάδα, σ' ἕναν χῶρο κάλλους, μέλους, θάλπους καὶ στοργῆς πνευματικῆς. Καὶ οἱ ἅγιοι Πατέρες μᾶς μεταφέρουν αὐτὴ τὴ στοργή. Καί, ἐνῶ ἀρχίζομε τὴ Μεγάλη Δευτέρα (στὸν κόσμο, Κυριακὴ βράδυ τῶν Βαίων), νὰ μπαίνομε στὸ μυστήριο τῶν Παθῶν, μπαίνομε σ' ἕνα μυστήριο, σὲ μιὰ ζωὴ, ἡ ὁποία εἶναι σίγουρο ὅτι θὰ μᾶς ὀδηγήσῃ στὴν Ἀνάστασι· σ' ἕναν πόνον πὺ εἶναι γεμάτος ἀπὸ ἀγαλλίασι· σ' ἕνα κάλλος καὶ σὲ μιὰ μεταμόρφωσι τῶν πάντων. Κι ἐδῶ πέρα νομίζω ὅτι μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι ἔχομε τὴ μεταμόρφωσι τοῦ κάλλους, τὴ μεταμόρφωσι τοῦ μέλους καὶ τὴ μεταμόρφωσι τῆς ἀρχαίας τραγωδίας.

Τα Πάθη. Τοιχογραφία Ιερά Μεγίστη Μονή Βατοπαιδίου.

Βλέπετε, ὁ Χριστὸς πορευόμενος πρὸς τὸ Πάθος...

Νὰ ποῦμε μερικοὺς νεωτερισμοὺς τῶν Πατέρων, ὅπως εἶναι νεωτερισμὸς ὅτι ἐπάνω στὸν Σταυρὸ βλέπουμε τὸν Χριστὸ Βασιλέα τῆς Δόξης, καὶ ὄχι βασιλέα τῶν Ἰουδαίων.

Ὁ Χριστὸς πορευόμενος πρὸς τὸ Πάθος παρουσιάζεται ὡς νυμφίος, ὄχι ὡς μέλλον γιὰ καταδίκη, ἀλλὰ ὡς νυμφίος, καὶ τὸ Πάθος παρουσιάζεται ὡς νυμφών. Γι' αὐτό, λέμε: «Τὸν νυμφῶνά σου βλέπω, Σωτήρ μου κεκοσμημένον, καὶ ἔνδυμα οὐκ ἔχω ἵνα εἰσέλθω ἐν αὐτῷ». Στὴ συνέχεια, τὸ μέλος τὸ ἀργό, «Ἴδου ὁ νυμφίος ἔρχεται», καὶ πρὶν ἀπὸ αὐτὸ τὸ ἀργὸ «Ἀλληλούϊα». Ἐκ νυκτὸς ὀρθρίζει τὸ πνεῦμά μου πρὸς σέ, ὁ Θεός, διότι φῶς τὰ προστάγματά σου ἐπὶ τῆς γῆς», καὶ ἀρχίζει τὸ Ἀλληλούϊα τρεῖς φορές, τὸ Ἀλληλούϊα, τὸ γνωστὸ, πὺ ξέρουμε ὅλοι.

Στὸ Ἅγιο Ὄρος, πρὶν ἀπὸ τὸ γνωστὸ, ψάλλεται τὸ ἀργὸ Ἀλληλούϊα· καὶ πρὶν ἀπὸ τὸ γνωστὸ «Ἴδου ὁ νυμφίος ἔρχεται», ψάλλεται τὸ ἀργὸ «Ἴδου ὁ νυμφίος ἔρχεται». Καὶ τὴν τελευταία φορὰ πὺ στὸ Ἅγιον Ὄρος ἡ ἐκτέλεσις ἦταν πάρα πολὺ καλή, ἔνοιωσα σὰν νὰ βρισκώμαστε στὴν ἀρχὴ τῆς δημιουργίας, ὅπου «πνεῦμα Θεοῦ ἐπεφέρετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος» καὶ τοῦ χάους καὶ ἔδινε μορφή στὴ γῆ.

Καὶ μετὰ ἀπὸ αὐτὸ τὸ ἀργὸ μέλος πᾶμε στὸ πιὸ σύντομο, πὺ εἶναι μορφοποιημένο καὶ σαφές τὸ μοτίβο. Καὶ νοιώθεις ὅτι γιὰ νὰ γίνῃ αὐτό, ἔχει προηγηθῆ μιὰ μεγάλη παράδοσι. Ἔχω νοιώσει τὸ «Δόξα Πατρὶ καὶ Υἱῷ καὶ Ἁγίῳ Πνεύματι», στὰ Ἄνοιξαντάρια, πὺ λέγεται στὶς ἀγρυπνίες, γιὰ νὰ μελοποιηθῆ, γιὰ νὰ φθάσωμε σ' αὐτὸν τὸν ρυθμὸ, πρέπει νᾶχουν περάσει χιλιετίες. Ἔχομε κάτι κλασικό.

Καὶ νοιώθουμε ὅτι αὐτὸ τὸ Ἀλληλούϊα τὸ ἀργό, ποιητικά, μουσικά, μᾶς βάζει μέσα στὸ κλίμα καὶ στὸ ἦθος καὶ στὸν χαρακτήρα τῆς Μεγάλῃς Ἑβδομάδος. Κι αὐτὸ

εἶναι μιὰ πιστοποίησι τῆς ἀλήθειας. Δηλαδή, αὐτὸ πὺ μᾶς λέει ὁ λόγος, μᾶς λέει ἡ εἰκόνα, μᾶς λέει τὸ μέλος. Καὶ ὁ ἄνθρωπος εἶναι κουρασμένος, καὶ ὁ ἄνθρωπος θέλει μιὰ στοργή, ὁ ἄνθρωπος θέλει μιὰ κατανόησι. Γι' αὐτό, δὲν τοῦ γίνεται διδασκαλία, ἀλλὰ μπαίνει μέσα στὸν Παράδεισο, κι ἔτσι προχωροῦν τὰ πράγματα.

Μετά, τὸ ἄλλο εἶναι, ὅτι παρακολουθοῦμε τὶς προτυπώσεις τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Τὰ εὐαγγελικὰ ἀναγνώσματα διαβάζονται. Τὰ εὐαγγελικὰ ἀναγνώσματα ἀπὸ τοὺς Πατέρας ἀνασυντίθενται. Γίνονται ἕνα ἀνάγνωσμα, τὸ ὁποῖο ἀποτελεῖται ἀπὸ τρεῖς, τέσσερις Εὐαγγελιστάς· ἔρχεται ἡ ὑμνολογία τῆς Ἐκκλησίας καὶ πλάθει ὅλα αὐτὰ τὰ γεγονότα· καὶ νοιώθεις στὴ συνέχεια ὅτι εἶναι παρόντες οἱ Προφῆτες.

[page_end]

Προφήτης Ἡσαΐας.

Ὁ Προφήτης Ἡσαΐας τὰ βλέπει καλύτερα ἀπ' ὅ,τι τὰ ἔβλεπαν αὐτοὶ πὺ ἦταν παρόντες τῇ στιγμῇ πὺ σταυρωνόταν ὁ Χριστός. Οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἐν Πνεύματι τὰ νοιώθουν καλύτερα ἀπ' ὅ,τι οἱ Γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι· κι ὁ καθένας πιστὸς μπορεῖ νὰ γίνῃ κοινωνὸς αὐτοῦ τοῦ μυστηρίου, αὐτῆς τῆς θείας Οἰκονομίας.

Γι' αὐτό, λέμε: Καὶ οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας εἶναι «οἱ μελωδήσαντες ἐν μέσῳ τῆς Ἐκκλησίας μέλος ἐναρμόνιον θεολογίας». Ἡ θεολογία δὲν εἶναι μιὰ φιλοσοφία. Δὲν εἶναι ἕνας σχολαστικισμὸς πὺ σοῦ πονᾷ τὸ κεφάλι, ἀλλὰ εἶναι ἕνα μέλος πὺ σὲ μαγεύει καὶ μιὰ μουσικὴ πὺ οἱ φθόγγοι τῆς μεταδίδουν μηνύματα καὶ οὐσία θεολογική.

Μετά, στὴ συνέχεια, βλέπουμε πῶς ὁ Κύριος θέλει νὰ ἐτοιμάσῃ τοὺς Μαθητάς. Γι' αὐτό, ἔχουμε τὸ παράδειγμα, τὴν προτύπωσι τοῦ Ἰησοῦ, στὸ πρόσωπο τοῦ Ἰωσήφ τοῦ Παγκάλου. Γι' αὐτό, ἔχουμε τὸ εὐαγγέλιο τῶν δέκα παρθένων, τῶν μωρῶν καὶ φρονίμων. Γι' αὐτό, παρουσιάζεται ὁ Κύριος ὡς νυμφίος, πὺ ἔρχεται «ἐν τῷ μέσῳ

τῆς νυκτός». Γι' αὐτό, χρειάζεται νὰ ὑπάρχη μιὰ ἐγρήγορσι γιὰ νὰ ὑποδεχθοῦμε τὸν νυμφίο.

Γι' αὐτό, λέει ὁ Κύριος στοὺς μαθητὰς Του, προσπαθώντας νὰ τοὺς μύση εἰς «τὰ τελεώτατα φρονεῖν», νὰ φρονοῦν σωστά, λέει ὅτι ἂν κάποιος θέλη νᾶναι πρῶτος, πρέπει νᾶναι ἔσχατος, «καὶ ὁ ἄρχων ὡς ὁ διάκονος», γιὰτὶ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου δὲν ἦλθε γιὰ νὰ διακονηθῆ, ἀλλὰ νὰ διακονήσῃ καὶ νὰ δώσῃ τὴν ψυχὴ Του «λύτρον ἀντὶ πολλῶν». Τὸ λέει τὸ Εὐαγγέλιο, καὶ τὸ παίρνουν οἱ ὑμνωδοὶ καὶ τὸ λένε μὲ τὴ μελωδία καὶ μὲ τὴν ποίησι τὴν ἐκκλησιαστικὴν.

Μετά, στὴ συνέχεια, λέει ὁ Κύριος ὅτι θὰ παρουσιαστοῦν πολλοὶ ψευδοπροφήτες, πολλοὶ ψευδόχριστοι, οἱ ὅποιοι θὰ θέλουν νὰ σᾶς βασανίσουν καὶ θὰ θέλουν νὰ ἐντοπίσουν τὸν Χριστό. Νὰ ποῦν «ῶδε, ἰδοὺ ἐκεῖ». Δὲν εἶναι. Μὴν πιστέψετε. Ἄν σᾶς ποῦν «ἰδοὺ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐστί, μὴ ἐξέλθητε. Ἴδοὺ ἐν τοῖς ταμείοις, μὴ πιστεύσητε». Γιὰτὶ ἡ παρουσία τοῦ Κυρίου θᾶναι σὰν τὴν ἀστραπὴ πού ἀνάβει καὶ φωτίζει τὴν ὑπ' οὐρανόν. Καὶ ἀμέσως λέει: «Ὅπου γὰρ ἔαν ἦ τὸ πτώμα, ἐκεῖ συναχθήσονται οἱ ἄετοί».

Δὲν ὑπάρχει ἐντοπισμὸς λογικὸς. Δὲν ὑπάρχει ἐντοπισμὸς γεωγραφικὸς. Ὑπάρχει μιὰ ἀστραπὴ πού φωτίζει τὴν ὑπ' οὐρανόν. Μιὰ ἀστραπὴ κι ἓνα πτώμα. Ἐνα πτώμα πού, ὅπως λέει ὁ ἱερὸς Νικόλαος Καβάσιλας, τρέφει τοὺς ἄετούς. Καὶ εἶναι αὐτὸ μιὰ ἄλλη εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ, πού προσφέρεται σὰν πτώμα, γιὰ νὰ τραφοῦν οἱ ἄλλοι, νὰ τραφοῦν οἱ ἄετοί, νὰ ζήσουν οἱ ἄετοί, νὰ ζήσουν οἱ ἄνθρωποι.

Ὅποτε, ἔχουμε μιὰ ἀστραπὴ κι ἓνα πτώμα.

Παρουσιάζονται μετὰ τὰ ἄλλα γεγονότα, ὅπως εἶναι ἡ πόρνη, ἡ ὁποία μετενόησε, ἡ ὁποία δὲν ἔκανε αὐτὴ τὴν πράξι, νὰ ἀλείψῃ τοὺς πόδας τοῦ Κυρίου μὲ μῦρο, τὶς μέρες τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος· ἀλλὰ τὸ βάζουν οἱ Πατέρες, γιὰτὶ τοὺς ταιριάζει· ἂν θέλετε, γιὰ νὰ ποῦν συγκεκριμένα αὐτὸ πού θέλουν νὰ ποῦν.

Τονίζεται τὸ γεγονὸς ὅλων τῶν ἄλλων Μαθητῶν, ἡ συμπεριφορὰ των. Στὰ δώδεκα εὐαγγέλια, ἰδιαίτερα στὸ πρῶτο εὐαγγέλιο, τὸ κατὰ Ἰωάννην, νομίζω ὅτι ἔχομε

αὐτὸ τὸ εὐαγγέλιο τῆς Διαθήκης, παρουσιάζονται κύματα, κύματα ἀτελεύτητα θεολογίας τῆς καινῆς ζωῆς, τῆς καινῆς ἐντολῆς, τῆς ἀγάπης. Πάει νὰ διδάξη ὁ Κύριος, ἀλλὰ κάθε φορὰ πὺ πάνε νὰ μιλήσουν οἱ Μαθητές, μιὰ κουβέντα καὶ μία γκάφα. Συνέχεια πέφτουν ἔξω.

Λέει: «Ἐκεῖ πὺ πάω τώρα δὲν μπορεῖτε νὰ ἀκολουθήσετε. Θὰ ἀκολουθήσετε μετὰ». Λέει ὁ Πέτρος: «Γιατί δὲν μπορῶ; ἐγὼ θὰ σὲ ἀκολουθήσω». «Ἔ, θὰ μ' ἀκολουθήσης... Ἀκολουθήσέ με». Μετὰ λέει· «Καὶ ὅπου ἐγὼ ὑπάγω οἶδατε καὶ τὴν ὁδὸν οἶδατε». Καὶ ὁ Θωμᾶς λέει: «Καὶ ποῦ ξέρομε τὴν ὁδὸν, ἐφ' ὅσον δὲν ξέρομε ποῦ πᾶς;» -Μά, λέει, δὲν ξέρεις ὅτι «ἐγὼ εἶμι ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωή;» Λέει ὁ Φίλιππος παρακάτω: «Δεῖξον ὑμῖν τὸν Πατέρα καὶ ἄρκεῖ ἡμῖν». Δεῖξε μας τὸν Πατέρα σου, καὶ μᾶς εἶναι ἄρκετό. Λέει ὁ Κύριος: «Τοσοῦτον χρόνον μεθ' ὑμῶν εἶμι καὶ οὐκ ἔγνωκάς με, Φίλιππε;» Δὲν μὲ ξέρεις; «Ὁ ἑώρακὼς ἐμέ, ἑώρακε τὸν Πατέρα. Ἐντολὴν καινὴν δίδωμι ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους». Αὐτὴ εἶναι ἡ καινὴ ἐντολή.

Εἶπαμε ὅτι ὑπάρχει μιὰ σχέσι μὲ τὴν ἀρχαία ἑλληνικὴ ζωὴ καὶ ἀναζήτησι καὶ τὰ μυστήρια. Καὶ εἶναι ἐδῶ πέρα ὅλα, ἀλλὰ κεκαθαρμένα. Καὶ λέγεται ὅτι ὁ ἀρχαῖος Ἑλληνας ζήτηγε, προσπαθοῦσε νᾶταν μουσικός, ἐρωτικὸς καὶ φιλόσοφος. Καὶ ἐδῶ πέρα βρίσκουμε τὴν ἀληθινὴ μουσικὴ, τὴν ἀγάπη καὶ τὴ φιλοσοφία.

«Μερίζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει, ἵνα τις τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῆ ὑπὲρ τῶν φίλων». Κανεὶς δὲν ἔχει μεγαλύτερη ἀγάπη ἀπὸ αὐτὴν, τὸ νὰ θυσιάση κανεὶς τὴν ψυχὴν του γιὰ τοὺς φίλους του. Καὶ λέει ὁ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς ὅτι, ὅταν λέη «φίλους Του», δὲν ἐννοεῖ αὐτοὺς πὺ Τὸν ἀγαποῦν, ἀλλὰ αὐτοὺς πὺ Αὐτὸς ἀγαπᾶ. Καὶ ἀγαπᾶ ὅλους. Καὶ ἂν ἀγαπᾶ ὅλους, ἂν ἀγαπᾶ τοὺς μαθητὰς Του, πὺ πολὺ ἀγαπᾶ αὐτοὺς πὺ δὲν Τὸν ἀγαποῦν, καὶ πὺ πολὺ σέβεται αὐτοὺς πὺ Τὸν βρίζουν καὶ πὺ πολὺ φροντίζει γι' αὐτοὺς πὺ Τὸν σταυρώνουν.

Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς, ἐπάνω στὸν Σταυρό, ὅταν εἶναι κρεμασμένος, κι ὅταν εἶναι ἐμπτυσμένος, καὶ αὐτοὶ πὺ Τὸν σταύρωσαν δὲν εἶχαν καμιὰ δικαιολογία, αὐτὸς βρίσκει δικαιολογία καὶ λέει: «Πάτερ, συγχώρεσέ τους, γιατί δὲν ξέρουν τί κάνουν».

Προσπαθεῖ ὁ Κύριος νὰ διδάξη τοὺς Μαθητὰς «τὰ τελεώτατα φρονεῖν». Προσπαθεῖ νὰ τοὺς πείση ὅτι εἶναι βασιλεὺς ἄλλης βασιλείας· μεταφέρει ἕναν καινούργιο τρόπο ὑπάρξεως, ἕναν καινούργιο τρόπο ἐπιβολῆς, ἀλλὰ δὲν τὸ καταλαβαίνουν. Γι' αὐτό, ὁ Κύριος «αὐτὸς ἑαυτὸν ἱερούργει». Ὅπως λέει καὶ τὸ Εὐαγγέλιο: «Ἐγὼ ἀγιάζω ἑμαυτὸν ἵνα ὧσιν ἡγιασμένοι ἐν ἀληθείᾳ». Ἐγὼ, λέει ὁ Κύριος, θυσιάζω τὸν ἑαυτό μου, σταυρώνομαι, γιὰ νὰ μποροῦν νὰ ἀγιαθοῦν, νὰ ζήσουν οἱ ἄλλοι.

Συνέχεια εδώ: <http://www.pemptousia.gr/?p=370149>

Η ομιλία δημοσιεύεται στο μπλογκ «Μικρό ωρολόγιο»,
https://wra9.blogspot.com/2022/04/blog-post_90.html

PERMANENTLY_REMOVED